

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ
ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ**

**INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT FOR THE TRAINING
OF MILITARY PSYCHOLOGISTS: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL
BASES FOR PERSONALITY DEVELOPMENT**

Ольга Лучанинова

Olha Luchaninova

Анотація

У статті досліджуються інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів, теоретико-методологічні засади розвитку особистості; здійснено аналіз ресурсно-адаптаційної діяльності викладача у розвитку особистості військового психолога та визначено ціннісні орієнтири розвитку особистості військового психолога. Автор спирається на системний та міждисциплінарний підходи у висвітленні проблем дослідження; нову освітню парадигму, що базується на національних цінностях, концепціях, які можуть бути основою для розробки навчальних програм з підготовки військових психологів, методичних рекомендацій з цієї підготовки та стандартів.

Annotation

The article examines the information and analytical support for the training of military psychologists, the theoretical and methodological foundations of personality development; analyses the resource and adaptation activities of teachers in the development of the personality of military psychologists; and identifies the value orientations for the development of the personality of military psychologists. The author relies on systematic and interdisciplinary approaches in highlighting the problems of the study; a new educational paradigm based on national values and concepts that can serve as a basis for the development of training programmes for military psychologists, methodological recommendations for this training, and standards.

Ключові слова: *Інформаційно-аналітичний супровід. Військовий психолог. Особистість. Ресурсно-адаптаційна діяльність викладача.*

Key words: *Information and analytical support. Military psychologist. Personality. Resource adaptation activities of the teacher.*

Вступ

Більшість праць орієнтовані на загальні аспекти теоретико-методологічних засад інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів. Завдяки

попередньому дослідженню «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний та повоєнний періоди України» (2024-2025 рр.) було досліджено теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у воєнний та повоєнний періоди України, що є підґрунтям для підготовки військових психологів, розвитку їхньої особистості. В основі теоретико-методологічних засад інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у воєнний та повоєнний періоди України, які є підґрунтям для підготовки військових психологів, лежать: питання психологічної захищеності вимушених переселенців, специфіки переживання комбатантами психоемоційних станів, подолання стресового стану та посттравматичного стресового розладу солдатським та офіцерським складом в ході військових дій, розвитку мотивації до військово-професійної діяльності, психологічних особливостей впливу смисложиттєвих феноменів на процес адаптації поранених військовослужбовців до подальшого життя, ресоціалізації воїнів тощо (*Військова психологія у вимірах війни і миру*, 2024, с. 13). Військовий психолог, вихований на засадах патріотизму й національної ідентифікації, знанні основ психології, здатен високопрофесійно виконувати свої обов'язки. Цим процесам сприяє правильно побудована ресурсно-адаптаційна діяльність викладача.

Об'єкт дослідження – підготовка військового психолога як особистості.

Предмет дослідження – інформаційно-аналітичний супровід підготовки військового психолога як особистості.

Мета статті – здійснити аналіз інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів, теоретико-методологічні засади розвитку особистості; визначити роль ресурсно-адаптаційної діяльності викладача у розвитку особистості військового психолога та ціннісні орієнтири розвитку особистості військового психолога.

Вивчення та аналіз концептуально-стратегічних документів та наукових публікацій, що стосуються психології виховання, формування національної ідентичності та національно-патріотичного виховання в умовах війни – лежать в основі цієї підготовки, бо військовий психолог – передовсім особистість і патріот.

У роботі підкреслюється ключова роль освіти, психології та педагогіки у підтримці та розвитку особистості, формуванні військового психолога як громадянина-патріота. Акцентовано увагу на важливості системного підходу, міждисциплінарності та практичного досвіду для забезпечення підготовки військового психолога й стійкості суспільства в цілому.

Робота є продовженням дослідження «Теоретичні основи психології виховання у вищій школі: інформаційно-аналітичний супровід психології особистості в умовах воєнного часу» (*Теоретичні основи психології виховання у вищій школі: інформаційно-аналітичний супровід психології особистості в умовах воєнного часу*, 2024), опублікованого у цьому виданні.

Для висвітлення проблем інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів, теоретико-методологічні засади розвитку особистості й виконання мети цієї праці ми спиралися на ідеї науковців і короткий аналіз наступних наукових праць і державних документів: військово-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді в системі освіти України: стратегічні напрями (І. Бех, Р. Малиношевський (*Військово-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді в системі освіти України: стратегічні напрями*, 2023); І. Данилюк, Т. Траверсе (*Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи*, 2024); (*Державна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 р.*, 2024); національно-патріотичне й громадянське виховання здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану (Зеленська,

& Чернікова, 2025); психологічна стійкість особистості в екстремальних умовах життєдіяльності (Зошій, 2024); Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (2019); *Концепція забезпечення національної системи стійкості : рішення РНБО України, 2021*); психологічна наука у воєнний і повоєнний періоди України: теоретико-методологічний аналіз дослідження (Лучанінова, 2025) тощо.

1. Роль освіти, психології та педагогіки у підтримці та розвитку особистості, формуванні військового психолога

1.1. Ресурсно-адаптаційна діяльність викладача у розвитку особистості військового психолога

Т. Тарасенко у своєму дослідженні поточних проблем щодо підготовки військових психологів наголошує, що в Україні не вистачає військових психологів з академічною базою підготовки (університет, а не 3-місячєі курси). (Тарасенко, 2025). Нині ефективність професійної підготовки майбутніх військових психологів залежить, перш за все, від інформаційно-аналітичного супроводу викладача у відкритому освітньому просторі. Викладач, особливо соціо-гуманітарних дисциплін, має інтегрувати власні психологічні, фізіологічні, соціальні чинники для забезпечення готовності особистості майбутнього військового психолога до кризових ситуацій в його професійній діяльності. Таким супроводом має бути ресурсно-адаптаційна діяльність викладача.

За цей період викладач у своїй діяльності має адаптуватися, бо його ресурсно-адаптаційна діяльність і є однією з провідних умов якісної підготовки майбутнього військового психолога.

У процесі підготовки майбутнього військового психолога для викладача важливий не тільки сам здобувач з його проблемами, а його внутрішній потенціал, допомога в усвідомленні розвитку особистісного потенціалу й особистісних ресурсів, щоб справлятися з життєвими викликами та реалізовувати себе. Адже військовий психолог має навчити воїнів розпізнати психологічні травми, які впливають на психологічний стан колективу та знайти шляхи відновлення боєздатності особового складу; розробити для кожного військовослужбовця план роботи; психолог повинен вміти навчити військовослужбовців методам самодопомоги під час виникнення стресових ситуацій. В умовах підготовки військових психологів під час війни такі завдання – навчити особливостям психологічної діяльності – мають викладачі.

Відкритий освітній простір дозволяє сучасному викладачу у процесі своєї ресурсно-адаптаційної діяльності з підготовки майбутніх військових психологів використовувати різні підходи: підходи когнітивної теорії, стресу, біологічної, особистісної. Це сприяє розвитку особистості майбутнього військового психолога з високим рівнем психологічної стійкості, які здатні до гнучкості власних поглядів та можуть переоцінювати ситуації під час тренінгів-симуляцій. Навчання в університеті розглядається як період інтенсивного професійного становлення особистості. На думку О. Спіріна, відкритий освітній простір – освітній простір, що надає суб'єктам можливості самовизначення власного образу та вибору шляхів побудови індивідуальної освітньої траєкторії для його формування (Спірін, 2021). Додаємо, що важливою умовою цього процесу є ресурсно-адаптаційна психологічна діяльність викладача

Викладач стає суб'єктом ресурсної психології, використовує у своїй діяльності ключові аспекти, як стан енергії, гармонії, легкості, готовності діяти; внутрішні ресурси: навички, цінності, віру, самоусвідомлення, креативність, самоконтроль, стійкість; зовнішні ресурси: підтримка сім'ї, друзів, хобі, соціальний статус, робота – впливає на особистість майбутнього військового психолога через розвиток цих

ресурсів, зміцнюючи резилієнтність, тобто життєстійкість. Здобувач усвідомлено розвиває свій потенціал і ресурси, реалізуючи себе ще під час навчання. В арсеналі викладача – різні психологічні техніки: арт-терапія, травмафокус-терапія, методи когнітивно-поведінкової терапії тощо (*Місія психологів – лікувати душі військових*, 2025).

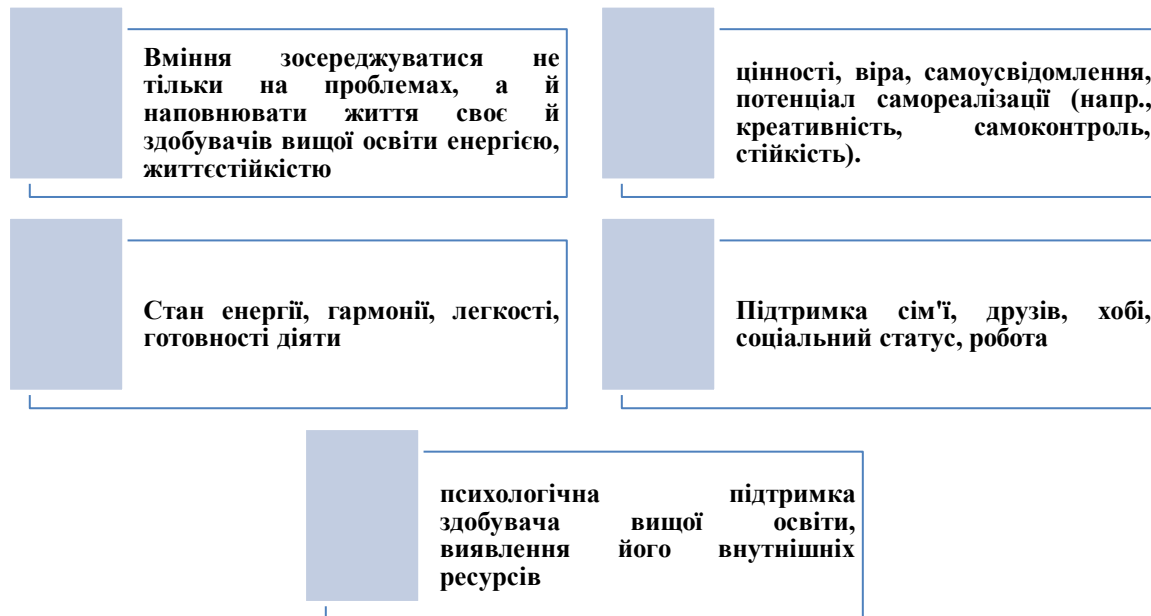

Рис. 1. Ресурсно-адаптаційна психологічна діяльність викладача

R. Lazarus визначає внутрішні ресурси людини як здатність чинити опір, емоційна стабільність, атрибутивні тенденції (Lazarus, & Launier, 1981). Не секрет, що військовим психологам в умовах війни доведеться часто бувати на передовій, адже їм треба буде «мотивувати бійців ще більше, помічати навіть найменші успіхи бійців і говорити про це», як зазначає психологиня служби психологічного забезпечення Національної академії Національної гвардії України майор Алла Кондратьєва (*Місія психологів – лікувати душі військових*, 2025).

Нам імпонує визначення «ресурси» – сили характеру, що дають змогу реалізовувати чесноти (Park, 2009). Такими чеснотами N. Park, C. Peterson називають: мудрість і знання (креативність, допитливість, гнучкість мислення, здатність долати опір обставин, інтерес до навчання); любов і гуманізм (чуйність у взаєминах, бажання турбуватися про інших, розуміння мотивації інших); мужність; духовність, або трансцендентність тощо (Park, 2009).

А. Штепа у своїй праці, спираючись на види психологічних ресурсів І. Рибкіна, виокремлює такі: активна мотивація долання, ставлення до стресів як до можливості набуття особистого досвіду та особистісного зростання; сила Я-концепції, самоповага, висока самооцінка, чуття самоцінності, самодостатність; оптимістична життєва позиція; позитивність, раціональність, аналітичність мислення; емоційно-вольові якості та ін. (Штепа, 2020). Зазначимо, що у своїй ресурсно-адаптаційній діяльності викладач ефективно впливає на мотиваційну сферу майбутнього військового психолога, сприяє розвитку його особистісних якостей.

1.2. Теоретико-методологічні засади розвитку особистості військового психолога

Становище в Україні – це відповідь на нагальні виклики, з якими зіткнулася Україна: гібридні загрози (концепції, спрямовані на протидію інформаційній агресії, що є ключовою складовою сучасної гібридної війни); психологічна реабілітація (психологія виховання є критично важливою для роботи з бійцями, їхніми сім'ями, у повоєнний період – з дітьми та молоддю, які зазнали травматичного досвіду війни); національна консолідація (значення національно-патріотичного виховання для об'єднання суспільства та подолання внутрішніх розбіжностей. Офіційні концепції та документи є фундаментом для створення нової парадигми державної політики, що дозволить нації ефективно протистояти агресору та відновлюватися після війни.

Наголосимо на важливості проблеми національної ідентичності для українців, особливо в контексті виховання, яка є ключовою як для підготовки військових психологів, так і виживання та розвитку нації. Вона є основою для єдності, стійкості та самоідентифікації у протистоянні зовнішнім загрозам.

Безперечно, що війна пришвидшила кристалізацію національної ідентичності українців, перетворивши її з переважно етнічної на політичну. Це означає, що у підготовці військового психолога відчуття належності до української нації тепер базується не лише на походженні, а й на спільних цінностях, готовності захищати державу, а також на спільній історії боротьби та пам'яті. Виховання в цьому контексті має на меті не просто передачу знань, а й формування усвідомленого патріотизму та громадянської позиції, де кожен відчуває себе частиною спільної долі.

Разом із тим національна ідентичність є потужним інструментом протидії ворожій пропаганді. Військовий психолог у своїй підготовці має навчитися бути пропагандистом цінностей суспільства. Ворог намагається знищити українську ідентичність, присвоїти історію та культуру, аби поглинути український народ. Натомість, сильна національна ідентичність виступає «територією смислів», яка захищає українців від ідеологічного впливу, руйнує нав'язаний «комплекс меншовартості» та формує впевненість у власній унікальності. Це стає фундаментом для виховання, яке допомагає молоді розрізнити правду від брехні та формує критичне мислення.

2. Ціннісні орієнтири розвитку особистості військового психолога

2.1. Нова освітня парадигма, що базується на національних цінностях

Нагальною проблемою нині й у повоєнний період України є формування й розвиток національної ідентичності як основи для національно-патріотичного виховання. Для майбутніх військових психологів це ціннісні орієнтири: повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну), любові до рідної землі, усвідомлення історичної спадщини та культурних традицій; громадянська активність (участь у громадському житті, волонтерстві та інших формах соціальної відповідальності); військово-патріотичне виховання (готовність молоді до захисту своєї країни; психологічна, фізична та моральна готовність).

Без сильної національної ідентичності неможливо створити стійке суспільство, здатне протистояти викликам і відбудувувати країну. Це не просто питання гордості, а життєво важлива потреба для забезпечення безпеки та майбутнього України.

Проблема національної ідентичності та психологічного стану особистості в умовах війни тісно пов'язані. Сильна національна ідентичність може слугувати захисним механізмом, тоді як її втрата або невизначеність може погіршити

психологічний стан. Завдяки зусиллям військового психолога воїн як особистість з розвинутою або морально усвідомленою національною ідентичністю впливає на свій психологічний стан через відчуття приналежності та спільності: смисл і мету (боротьба за свою націю, культуру та свободу надає пережитому стражданню вищий сенс. Це допомагає людині перетворити травму на досвід стійкості та героїзму); стійкість і гордість (це сприяє підвищенню самооцінки та особистої стійкості; гордість за свою країну та її захисників зміцнює дух).

Важливим акцентом у підготовці військових психологів є увага на дослідження, які є фундаментальними для подальшого розвитку України завдяки своїй системності й міждисциплінарності (дослідження дозволяють поєднати зусилля психологів, педагогів, соціологів та державних інституцій для вирішення складних проблем); практичній спрямованості, яка у свою чергу спирається на державні документи як підґрунтя для реальних дій; оцінці впливу (війна впливає на суспільство, і наукові знання можуть бути використані для формування адаптивних механізмів стійкості. Це дозволяє вчасно реагувати на зміни та розробляти ефективні стратегії).

Зауважимо, що змістовно теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у воєнний та повоєнний періоди України щодо підготовки військових психологів мають прямий і глибокий вплив на українське суспільство: війна прискорила процес формування колективної національної ідентичності. Це сприяє єдності, подоланню регіональних та ідеологічних розбіжностей. Українці усвідомлюють себе як єдину політичну націю; війна зруйнувала «комплекс меншовартості», нав'язаний радянською ідеологією. Українці відчули себе справжньою, гідною нацією. Це зміцнює національний дух і сприяє формуванню суспільства, здатного до самозахисту та розвитку; національно-патріотичне виховання сприяє підвищенню громадянської стійкості, соціальної активності та відповідальності. Це безпосередньо впливає на волонтерський рух, активну участь громадян у захисті своєї країни та її відбудові.

Через освітню політику у державі здійснюється створення нової освітньої парадигми, що базується на національних цінностях. Концепції, стають основою для розробки навчальних програм з підготовки військових психологів, методичних рекомендацій з підготовки цієї підготовки та стандартів. Ми пропонуємо конкретні напрями виховної роботи, включаючи громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання. Це допомагає педагогам, які беруть участь у підготовці військових психологів, впроваджувати дієві механізми для формування здобувачів вищої освіти як свідомих громадян. Саме тому освітній процес має бути спрямований не лише на передачу знань, а й на формування патріотичних почуттів.

Хоча підготовка військових психологів безпосередньо не зосереджена на економіці, її вплив є значним і довгостроковим: виховання свідомого, відповідального та патріотично налаштованого громадянина є інвестицією в людський капітал. Такі люди більш мотивовані, готові брати на себе відповідальність, розвивати власну справу та відбудовувати країну.

Зміцнення національної стійкості та безпеки створює сприятливе середовище для інвестицій та економічного зростання. Стабільне суспільство є основою для розвитку бізнесу. Військово-патріотичне виховання сприяє залученню молоді до військових професій, що є життєво необхідним для зміцнення обороноздатності держави та, відповідно, для забезпечення економічної безпеки.

2.2. Інформаційно-аналітичний супровід розвитку особистості виховання військового психолога

З огляду на сказане вище можемо наголосити на теоретичному й практичному значенні підготовки військових психологів. Теоретичне значення полягає у розширенні понятійного апарату (визначення ключових термінів, таких як «національна стійкість», «гібридні загрози», «національно-патріотичне виховання»). Це створює надійний теоретичний фундамент для подальших наукових розробок); систематизації знань (існуючі концепції та документи, дозволяють побачити цілісну картину державної політики у сфері ідентичності та виховання); міждисциплінарному аналізу (наголос на тому, що проблеми підготовки військових психологів не можуть бути вирішені лише в рамках однієї науки. Вони вимагають інтеграції знань з психології, педагогіки, соціології, політології та історії).

З практичної точки зору теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у воєнний та повоєнний періоди України щодо підготовки військових психологів є інформаційно-аналітичним супроводом для практиків, має структуровану інформацію та аналіз, необхідні для розробки та реалізації освітніх та соціальних програм; методичні рекомендації з підготовки військових психологів, які є «дорожньою картою» для викладачів; проаналізовані документи є основою для ухвалення управлінських рішень на всіх рівнях – від центральних органів влади до місцевих громад. Вони забезпечують узгодженість дій держави, освіти та суспільства. Так, психолог в армії бере участь у формулюванні психологічного змісту заняття з бойової підготовки в інтересах формування у військовослужбовців професійної майстерності, психологічної стійкості та готовності; розробляє рекомендації та здійснює контроль за використанням прийомів, способів і засоби психологічної підготовки в ході занять з бойової підготовки; прогнозує рівень психічної напруги у військовослужбовців методами психічної саморегуляції; навчає методам психологічної допомоги тощо (*Психологічне забезпечення Збройних Сил України, 2024*).

Висновки

Проаналізувавши інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів з погляду на теоретико-методологічні засади розвитку особистості, робимо висновки, що:

- викладач у процесі своєї ресурсно-адаптаційної діяльності виступає системоутворювальним ресурсом адаптації й виховання/розвитку особистості майбутнього військового психолога до екстремальних умов життєдіяльності;

- адаптація є динамічною характеристикою, яка формується на основі взаємодії низки чинників – від індивідуально-психологічних до соціокультурних і державних. Стійкість виявляється у здатності особистості майбутнього військового психолога зберігати або швидко відновлювати функціональність, психічну рівновагу, емоційну регуляцію та поведінкову ефективність у відповідь на впливи стресових і травматичних подій;

- розвиток національної ідентичності військового психолога в умовах війни – це підмурок для відродження та розвитку України. На основі цих знань можна не лише долати наслідки війни, а й формувати нове, стійке та згуртоване українське суспільство. Це матеріал щодо формування особистісних якостей майбутніх військових психологів у процесі їхньої професійної підготовки, які забезпечують боєздатність армії, розгортання психологічної роботи з категоріями населення, які постраждали від

бойових дій тощо. Саме це допомагає зрозуміти необхідність розробки наукового підґрунтя для підготовки військового психолога до його професійної діяльності.

Література

- Військово-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді в системі освіти України: стратегічні напрями* (2023). За ред. І. Д. Беха, Р. В. Малиношевського. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 32 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736802> (дата звернення: 10. 01. 2026).
- Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи*, (2024). 25-26 жовтня 2024 р.: Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції / За ред. І. В. Данилюка, Т. М. Траверсе. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. – 370 с.
- Державна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 р.* (2024). Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 30. 07. 2024 р. № 864. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/864-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10. 01. 2026).
- ЗЕЛЕНСЬКА, Л. Д., & ЧЕРНІКОВА, І. В. (2025). Національно-патріотичне й громадянське виховання здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану: системний підхід і дієві практики. Педагогічна Академія: наукові записки. 2025. № 14. С. 1-19. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14787373>.
- ЗОШІЙ, І. В., (2024). Психологічна стійкість особистості в екстремальних умовах життєдіяльності. Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Педагогіка і психологія. 2024. № 2 (4). С. 104-108. DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2024-2-17>.
- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (із змінами)* (2019). Затв. Наказом МОН України від 29. 07. 2019 р. № 1038. URL: <https://mon.gov.ua/static-93objects/mon/uploads/public/661/689/f5c/661689f5c3303237029945.pdf> (дата звернення: 10. 01. 2026).
- Концепція забезпечення національної системи стійкості* (2021). Рішення РНБО України від 20. 08. 2021 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181> (дата звернення: 10. 01. 2025).
- ЛУЧАНІНОВА, О. (2025). Психологічна наука у воєнний і повоєнний періоди України: теоретико-методологічний аналіз дослідження Імідж сучас. педагога. 2025. № 1 (220). С. 70-75. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1\(220\)-70-75](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1(220)-70-75).
- Місія психологів – лікувати душі військових* (2025). URL: <https://nangu.edu.ua/news/misiya-psihologiv---likuvati-dushi-vijskovih> (дата звернення: 10. 01. 2026).
- Психологічне забезпечення Збройних Сил України* (2024). Навч.-метод посіб. / за заг. ред. генерал-майора В. Ключкова. К.: НДЦ ГП ЗС України, 2024. 293 с. https://www.academia.edu/122316834/8%D0%BB_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8 (дата звернення: 11. 01. 2026).
- СПІРІН, О. М. (2021). Відкритий освітній простір // Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. С. 122-123. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730759/1>.
- ТАРАСЕНКО, Т. В. (2025). Україні бракує військових психологів: як це впливає на ветеранів та їхню соціалізацію. URL: <https://www.tarastarassenko.com/v-ukrayini->

brakuye-vijskovyih-psyhologiv-yak-cze-vplyvaye-na-veteraniv-ta-yihnyu-soczializacziyu/ (дата звернення: 10. 01. 2026).

Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у воєнний і повоєнний періоди України (2024). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746171> (дата звернення: 12. 01. 2025).

ШТЕПА, О. (2020). Види психологічних ресурсів. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/VYDY-PSYKHOLOHICHNYKH-RESURSIV.pdf> (дата звернення: 10. 01. 2026).

LAZARUS, R. S., & LAUNIER, R. (1981). Stressbezogene transaktionen zwischen PERSON UND Umwelt. In R. Nitsch (Hrsg.). Stress: Theorien, untersuchungen, Massnahmen. Bern: Huber, 1981. S. 213-259.

PARK, N. (2009). Character Strengths: Research and Practice / N. Park, C. Peterson // Journal of College & Character. 2009. № 4 (April). – VOL. X URL: <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>.

Author Information:

Olha Luchaninova – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Leading Researcher, Scientific Department of Information and Analytical Support of Education, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine.